

İSLÂM BİRLİĞİ

Birliği parçalayan asıl etken menfî milliyetçilik duygularıdır. Yani farklı yaradılışın sebeplerinin yanlış anlaşılması ve Kur'ân'ın bu konudaki irşadından uzaklaşılmasıdır. Bu olumsuz gidişe dur diyenlerin başında ittihad-ı İslâmı yeniden canlandırmayı esas maksat yapan fikir ve dâvâ adamları gelmektedir. Hepsinin ortak özelliği, hilâfetin, saltanata dönüşen sembolik haliyle dahi birleştirci bir yönünün olduğu konusundaki kabulleridir.

İslâm Birliğinin Anlamı

Birinci olarak dünyadaki tüm Müslümanların birlikte hareket edebilmeleridir.

“Mü'minler sağlam bir binanın taşları gibidir; birbirlerine kuvvet verirler.” (Süyûti, el-Fethü'l-Kebîr, 2:309) İkinci olarak İslâm ülkelerinin ve bu ülkeleri yöneten devletlerin kendi aralarında çeşitli alt birlikler ve **“tek bir üst ittifak”** kurlmalarıdır. Bediüzzaman'ın ifadesiyle; **“ittihad-ı İslâm”**dır. O bunu; **“Azametli, bahtsız bir kıt'anın; şanlı, tali'siz bir devletin; değerli, sahipsiz bir kavmin reçetesi”** olarak sunar. (Mektubat, s. 452)

İnsan olmak şüphesiz tüm dünya insanları ile ortak paydamızdır. Ancak bu payda dünyaya aittir, geçicidir ve hemcinslerimizle zayıf bir bağ kurar. Vazgeçilmez aslî kimliğimiz ise Müslümanlığımızdır ve bu kimliğimiz birbirimizle dayanışmayı gerekli kılar. Tüm insanları İslâma dâvet etmek elbette ki bir Müslüman'ın başta gelen görevlerinden biridir. Ama bu dâvete icabet etsinler veya etmesinler, bütün insanlara karşı adalet ve iyilikle davranılması şarttır. Yine, Müslüman olmayan topluluklarla verimli ve faydalı diyaloğun temini için de esasen İslâm ittifakı şarttır. Bu ittifak ve dayanışmayı Bediüzzaman, **“ibâdet”** ve **“bu zamanın en büyük farz vazîfesi”** (Hutbe-i Şamiye, s. 94) olarak görür.

İslâm Birliğini Gerekli Kılan Sebepler

Bediüzzaman; Müslüman'ları birbirine kardeş ve maddî-mânevî yardımcı yapan temel unsurun İttihad-ı İslâm olduğunu ifade etmektedir. (Emirdağ Lâhikası, s. 336) Birlik ve dayanışma, İslâmın birbirinden destek alarak gelişmelerine; Allah'ın adını yayma ve dünyayı anlamlı hale getirmelerine; İslâm Dünyasının gücünü, varlığını ve söz sahibi olduğunu, küresel ortamda **“ittihadla”** (Nursî, Divan-ı Harbi Örfi, s. 57) göstermelerine vesile olacaktır.

İslâm birliği, İslâm dinine karşı yapılan ve yapılacak olan saldırıları bertaraf edecektir. İslâm ülkelerinin, egemen ülkelerin baskılarından, saldırılarından ve yağmalamalarından kurtulabilmeleri ve hukuklarının korunabilmesi için birlik olmaları ve güçlenmeleri gereklidir. Nursî'ye göre bu saldırıların karşısında ancak ittihad-ı İslâm ile durulabilecektir. (Nursî, Emirdağ Lahikası, s. 271)

İslâm birliği, ekonomik fakirliğin ve gelir dağılımindaki adaletsizliğin de önüne geçecektir. İslâm coğrafyasının millî serveti durumunda olan ekonomik kaynaklar da ancak bu sayede korunabilecek ve adil biçimde dağıtılabilecektir. Böylece Müslümanların fakr u zaruret içinde oldukları ve bunun da İslâm dininden kaynaklandığı yolundaki yanlış fikrin de önüne geçilebilecektir.

Sünnette İttihad-ı İslâm

Peygamberimiz Medine'ye hicretinden hemen sonra, öncelikle sosyal alanda birliği sağlamıştır. Kabilelerin arasını düzeltmiştir. Ardından bir anayasa hazırlayarak siyâsî birliği kurmuş ve geliştirmiştir.

Hulefâ-i Râşidîn döneminde ve sonrasında bu siyâsî birlik genişlemiş ve Hilâfetin Osmanlı'ya geçişi ile birlikte daha da büyümüştür. Yavuz Sultan Selim'in İslâm Birliği çabaları ve önemli ölçüde başarıya ulaşması bunu göstermektedir. Bu dönem İslâm'ın muzafferiyet yılları olmuştur. Ancak daha sonraları İslâm birliği parçalanmış ve Müslümanlar güven ve emniyetlerini kaybetmişlerdir.

Birliğin Düşmanı; İrkçilik ve Çaresi

Birliği parçalayan asıl etken menfî milliyetçilik duygularıdır. Yani farklı yaradılışın sebeplerinin yanlış anlaşılması ve Kur'ân'ın bu konudaki irşadından uzaklaşılmasıdır. Bu olumsuz gidişe dur diyenlerin başında ittihad-ı İslâmı yeniden canlandırmayı esas maksat yapan fikir ve dâvâ adamları gelmektedir. Hepsinin ortak özelliği, hilâfetin, saltanata dönüşen sembolik haliyle dahi birleştirci bir yönünün olduğu konusundaki kabulleridir. Bu sebeple Bediüzzaman da bazı selefleri ve çağdaşları gibi, bütün İslâm âleminin temsilcilerinden oluşacak demokratik bir meclisin, modern çağın Müslümanlarının manevî önderi sayılan halifeyi temsil edeceğini ve birlik beraberlik ihtiyacını karşılayacağını savunmaktadır.

Bediüzzaman ayrıca, ittihad-ı İslâmın, dağıldığı noktadan toplanacağını ifade etmiş, Anadolu ve İstanbul'u bu özelliğinden dolayı terk etmeyi hiçbir zaman düşünmemiş ve **“Mekke'de de olsam buraya gelmem lâzımdı.”** diyerek mücadelesine yılmadan devam etmiştir.

İslâm Milletleri Uyanıyor

Bediüzzaman'a göre; büyük ekseriyeti Müslüman olan bazı milletler, büyüklükleri ve İslâm tarihindeki rolleri sebebiyle İslâm birliğinin temel taşları hükmündedir. İslâm birliğinin yeniden tesisi için bu milletlerin uyanması gereklidir. Üstelik bu milletler, tarihten ve esaretten aldıkları dersle uyanmaya ve ittifaka hazırdırlar.

1910'da Rusya'da esarete bulunduğu sırada Tiflis'te, İslâmın parça parça olduğunu söyleyen Rus Polisine Bediüzzaman'ın cevabı şudur:

“Tahsile gitmişler. İşte Hindistan (Pakistan), İslâmın müstaid bir

---

veledidir; İngiliz mekteb-i idadîsinde çalışıyor. Mısır, İslâm'ın zeki bir mahdumudur; İngiliz mekteb-i mülkiyesinden ders alıyor. Kafkas ve Türkistan, İslâmın iki bahadır oğullarıdır; Rus mekteb-i harbiyesinde talim alıyor. İlâ âhir... Yahu, şu asilzade evlât, şehadetnamelerini aldıktan sonra, herbiri bir kıt'a başına geçecek, muhteşem âdil pederleri olan İslâmiyet'in bayrağını âfâk-ı kemâlâtta temevvüc ettirmekle, kader-i Ezelînin nazarında, feleğin inadına, nev-i beşerdeki hikmet-i ezeliyenin sırrını ilân edecektir.”
(Nursî, Sünûhat, s. 84)

İslâm Birliğinin Prototipi; İKÖ

İslâm ülkelerinin kurduğu birlikler içinde en kapsayıcı, en belirgin ve istikbali en parlak olan örgüt 57 üyeli **“İslâm Konferansı Örgütü”**dür.

Şüphesiz bu örgüt Birleşmiş Milletlerin alternatifi değildir. Yine bu örgüt, Arap Birliği, Afrika Birliği gibi başka bölgesel örgütlerin alternatifi ya da engelleyicisi de değildir.

İslâm birliğine engel olmamak kaydıyla bu tür alt birlikler faydalı olabilir. Ancak alt birlikler için ana tema, Arap ya da Türk milliyetçiliği ve sair dışlayıcı yaklaşımlar olmamalıdır. Nitekim Bağdat Paktı ya da CENTO Bediüzzaman'ın heyecan duyduğu, ancak akim kalmış bir projelerdir.

İKÖ'nün, 1969'da kurulmasına sebep olan Kudüs'ün kundaklanması hadisesi de gösteriyor ki, günümüzde olduğu gibi, gelecekte de İslâm dinine büyük saldırılar olacaktır. Bu saldırıları püskürtmek ve **“doğru İslâm”**ı güçlü bir ifade ile dünya kamuoyuna anlatmak için bu kuruluşun güçlenmesine ve aktif hale getirilmesine şiddetle ihtiyaç vardır.

Yine İslâm birliğine engel olmamak kaydıyla, Avrupa Birliği ve benzeri birliklere üye olmak da faydalıdır. Zira İslâm birliğinin nihaî hedefi, Müslümanların kendilerini, dış dünyaya, daha doğru ve huzurlu bir anlayış ortamında tanıtabilmeleridir.

İslâm birliğinin sonraki aşaması dünya birliğidir. Yani dünyanın sulh ve sükûn dünyası haline gelmesidir. Bunun için de Müslümanlarla diğer dinlerin mensupları arasında işbirliği yapılmasına ihtiyaç vardır.

Doğuyu ayağa kaldıracak ve canlandıracak olan vasıtalar ekonomi, milliyet gibi sun'î ve dünyevî bağlardan ziyade, kudsî din hisleridir. İslâm coğrafyasındaki birliklerin, dine dayalı birlikler olmasını, Kur'ân'da isimleri geçen Peygamberlerin çoğunun Asya'da çıkması ve sosyolojik olgular zorunlu kılmaktadır.

Birliğin Şartları

İslâm ülkelerinin yeniden birlik tesis etmeleri için lâzım olan ana malzemeler, yani birliğin harcı şunlardır:

1. İslâm birliği için olmazsa olmaz durumundaki birinci şart; Müslümanlar arasında ittifakın sağlanması ve mevcut istibdatların sona erdirilmesi, yani İslâm ülkelerinin demokratik yönetimlere kavuşturulmasıdır. Ancak demokratik yönetimler sayesinde İslâm milletleri ittifak edebilir. Bunu Bediüzzaman şöyle ifade etmektedir:

“Meşrutiyet-i meşrua; üç yüz milyondan ziyade ehl-i İslâmı bir aşîret gibi birbirine rapteder.” (*Beyanat ve Tenvirler*, s. 48)

Halktan kopuk yöneticilerin başka ülkelerin yöneticileriyle gerçekten ittifakı mümkün değildir. Görünüştaki ittifaklar ise zayıftır ve en önemlisi yıkıcı dış etkilere açıktır.

Demokratik sistemi ayakta tutan, demokrasi kültürü ve özellikle örgütlenme özgürlüğü ile gelişen sivil toplum kuruluşlarıdır. Tüm İslâm ülkelerinin tam bir hürriyet ortamını ve bu arada kamu özgürlüklerini tesis etmesi şarttır.

Hürriyetçi demokratik ortam, hem ittifakın parçası durumundaki devletler içinde İslâmiyet’i parlatır. Hem de ittifakın içine bazılarının diğer bazılarına üstünlük iddiasının önüne geçer. Böylece farklılıklar korunarak ve farklılıklara saygı duyularak uzun ömürlü bir ittifak kurulmuş olur.

2. İkinci şart; Müslümanların kendi aralarındaki nûrânî bağların farkına varmalarıdır. Yani millet; **“tenvir ve irşad”** edilmelidir. Hac bu bağların anlaşılmasına, kurulmasına ve geliştirilmesine hizmet eden çok önemli bir ibadettir.

3. İslâm toplumları arasında muhabbet duygusunun yerleştirilmesidir. Yani, husumeti yok etmektir: Husumetin cehalet, zaruret ve nifaka yapılmasını öneren Bediüzzaman, özellikle ittihadın meşrebinin muhabbet olduğuna vurgu yapmaktadır. (*Hutbe-i Şamiye*, s. 95)

İslâm Birliğine Giden Sürecin Kilometre Taşları

İslâm birliğinin temel dayanaklarından biri bilgidir. Bilgi toplumu olmak, bilimsel metotlara bağlı kalarak karşılaşılan her meseleyi, bilimsel verilerle çözmek demektir. Kısaca Bediüzzaman, **“mârifetin şua-ı elektriğiyle” “imtizâc-ı efkâr”a oradan da “ittihad” a** (*Münazarat*, s. 113) uzanan bir süreç olarak tarif eder.

İslâm birliğinin devletler seviyesinde gerçekleşmesi, öncelikle bu tür bir şuurun her bir İslâm toplumuna ve bireylere yerleşmiş olması ile mümkündür. Bunun için

---

öncelikle o toplulukların kendi içlerinde ittifakı sağlamış olmaları lâzımdır. Başta toplumun sosyal dinamikleri durumundaki dînî cemaatlerin amaç ya da amaçlar doğrultusunda ittifak etmesi bir zorunluluktur.

Dînî cemiyet ve cemaatlere üye olma veya birleştirme hususlarında meslek ve meşreplerde değil de maksatta birleşme olmalıdır. Meslek ve meşreplerin tümünü tek bir meslek altında toplamanın hem fitrata, hem de ahlâka uygun olmadığı bilinmelidir. Birbiriyle imtizaç etmeyecek mizaçları, sadece birlik sağlamak amacıyla bir araya getirmeye çalışmanın faydadan çok zarar vereceğini izaha bile gerek yoktur. Bu, **“hedefe birlikte yürümek”** şeklinde olmalıdır. Aksi halde Bediüzzaman'ın ifadesiyle; **“...taklit yolunu açar ve ‘Neme lâzım, başkası düşünsün.’ sözünü söylettirir.”** (Hutbe-i Şamiye, s. 105).

Birliğin Olması Gereken Özellikleri

- * Birlik, müsbet İslâm milliyeti esası üzerine tesis edilmelidir. Farklılıklara saygılı olmalıdır.
- * Tam demokratik bir temsil ve yönetim yapısına sahip olmalıdır.
- * Çıkış noktası İslâm milletinin kendi öz varlığı ve değerleri olmalıdır. BOP gibi dış etkenli oluşumlar fayda değil, zarar verir.
- * İdarî yönden federasyona benzer, esnek bir yapıda olmalıdır.
- * Bir **“tek çatı”** organizasyonu olmalı ve aynen güneş sistemi gibi uyum içinde bulunmalıdır. İslâm güneşinin **“câzibesine ittibâ ile muvazene ve âheng-i umumiyyeyi muhafaza”** (Divan-ı Harb-i Örfi, s. 57) etmeli yani dünya barışını tesis etmelidir.
- * Bütün mensuplarına ortak şeref sağlamalı **“...herkesi başkasının haysiyet ve şerefiyle şereflendiren...”** (Divan-ı Harb-i Örfi, s. 57) bir yapıda olmalıdır.
- * **Birliğin ortak ekonomik, diplomatik ve caydırıcılığı sağlayacak savunma gücü bulunmalıdır.**

(Not: Bu yazı Risale-i Nur Enstitüsü web -www.rne.com.tr- sayfasından alınmıştır. Erişim: 04.08.2018/11.15)